

Některá rozhodnutí ve věcech svěřenských fondů

Od zavedení svěřenských fondů do českého právního řádu uplynulo více než pět let. To je dostatečně dlouhá doba na to, aby se, nevyhnutelně, objevily první problémy a aby stihly doputovat až před soud.

Úvodem

Následující článek má za cíl seznámit čtenáře s některými rozhodnutími týkajícími se svěřenských fondů. Všechna rozhodnutí byla získána dotazy podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Předem uvádím, že můj komentář se vztahuje jen k rozhodnutí jako takovému. V případě prvostupňových rozhodnutí nevím, zda byl podán opravný prostředek a jak o něm bylo rozhodnuto. Naopak pokud se věnuji rozhodnutí odvolacího soudu, kterých je většina, obvykle se nevěnuji argumentaci v předchozím řízení.

Rozhodnutí tak možná jsou pouhými střípkami mozaiky úvah o svěřenských fondech, ale určitě si zaslouží naši pozornost. Z každého z nich lze získat poučení pro každodenní postup.

Rozhodnutí

Změna statutu – usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 14 Nc 28001/2018-24 ze dne 25. 4. 2018

Toto rozhodnutí ukazuje úvahu soudu při posuzování návrhu na změnu statutu. Statut původně neobsahoval informaci, kolik musí být svěřenských správců a jak správci jednají. Soud posoudil dosavadní linii správců, zjistil, že návrh podaly oprávněné osoby, a návrhu vyhověl.

Návrh byl reakcí na poslední novelu OZ.

Poučení: soud přijal dobře vyargumentovaný návrh na technickou změnu statutu.

Změna statutu – usnesení Městského soudu v Brně č. j. 55 C 285/2017-39 ze dne 11. 4. 2018

Také zde soud rozhodoval o změně statutu fondu, konkrétně o změně názvu.

Soud přihlédl k tomu, že (1) zakladatelé a správci se o změně dohodli; (2) jedná se o změnu kosmetickou, kterou nejsou dotčena práva a povinnosti žádného z aktérů fondu; (3) změna je účelná. Soud proto mohl do statutu zasáhnout, a rovněž tak učinil.

Poučení: pokud je navržena změna technického rázu a všichni souhlasí, je možné ji učinit.

Změna statutu – usnesení Okresního soudu v Uherském Hradišti ze dne 5. 10. 2018

Soud rozhodoval o rozsáhlejší a značně technické změně statutu. Statut původně předpokládal, že plnění z fondu se budou poskytovat pouze ze zisku fondu. Navrhovaná změna měla za cíl stanovit, že plnění může být poskytnuto i z jiných disponibilních prostředků fondu.

Soud změnu schválil poté, co přihlédl k (1) účelu fondu; (2) k tomu, že změnu si přeje rovněž sám zakladatel, kterého výslovně označil za „nejoprávněnější osobu“.

Poučení: formálním postupem lze napravit rovněž dílčí nepřesnosti ve statutu; je přitom žádoucí, aby se aktéři fondu na takové změně shodli.

Zápis – usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 7 Cmo 505/2013-26 ze dne 16. 7. 2014

Soud posuzoval návrh na zápis společnosti s ručením omezeným, která však měla mít název „Svěřenský fond s.r.o.“.

Soud přihlédl ke dvěma skutečnostem. Návrh v první řadě považoval za klamavý podle § 10 odst. 1 zákona o veřejných rejstřících. Navrhovatel požadoval zápis „s(S)věřenského fondu“, zcela jiné právní formy.

A ve druhé řadě nevyhověl soud návrhu proto, že se společnost měla dle tvrzení samotného zakladatele zabývat činnostmi shodnými s činností svěřenského fondu.

Poučení: soudy jsou připraveny naplnit zákaz klamavého názvu u korporací i u svěřenských fondů.

Zápis – Usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. ve věci spis. zn. 14 Cmo 188/2018 ze dne 2. 1. 2019

V tomto případě soudy potvrdily, že i svěřenský fond lze založit v zastoupení na základě plné moci. Plná moc musí být udělena výslovně. Nepostačí naproti tomu obecný nedoložený příkaz, komisionářská smlouva či jiná dohoda mezi „skutečným“ a „formálním“ zakladatelem o pokynu založit svěřenský fond.

Poučení: plnou moc je nutné udělit výslovně a prokazatelně.

Zápis – usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. SFj 482/2018/KSPL ze dne 9. 7. 2018

Další z rozhodnutí o registraci se vypořádává s „trojjedností“ zakladatele, který měl být současně obmyšleným i jediným správcem.

Soud návrh na zápis fondu zamítl, jelikož nebyl pověřen ještě další správcem podle § 1454 OZ.

Poučení: požadavky na neutrálního správce nelze podceňovat.

Svéprávnost – rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 24 Co 446/2016-443 ze dne 15. 6. 2017

Jedná se o komplikovaný případ rozhodování o omezení svéprávnosti osoby zakladatelky svěřenského fondu, dokonce na pozadí sporu s jejím vlastním opatrovníkem. Rozhodující

osoby byly tři: zakladatelka, jejíž svéprávnost soud posuzoval. Opatrovník, který se o zakladatelku staral. A navrhovatel, další příbuzný zakladatelky.

Navrhovatel požadoval, aby soud svéprávnost zakladatelky omezil. Navrhovatel také tvrdil, že opatrovník zakladatelku zneužil, jelikož ji vmanévroval do založení svěřenského fondu ve prospěch sebe samotného. V řízení vyšlo najevo, že mezi navrhovatelem a opatrovníkem byly špatné vztahy.

Do svěřenského fondu byl přitom vyčleněn značný majetek. Fond měl trvat po dobu života zakladatelky, která je obmyšlenou. Správcem byl opatrovník. Jemu, případně jeho potomkům, má majetek po zániku správy připadnout. Soud poznamenal, že v době rozhodování probíhalo trestní řízení, v němž se vyšetřovalo právě založení fondu.

Soud rozhodl o omezení svéprávnosti. Soud se nevěnoval platnosti založení fondu. Poznamenal ovšem, že opatrovník je vzhledem ke své roli a k probíhajícímu vyšetřování v konfliktu zájmů se zakladatelkou, a proto opatrovníkem být nemá.

Poučení: ačkoli se rozsudek primárně zabývá jinými otázkami, je vhodným varováním pro budoucí správce a/nebo opatrovníky, aby postupovali transparentně a vyhnuli se jakémukoli střetu zájmů, zejména pokud spravují majetek osob se sníženou svéprávností. Samostatnou otázkou nad rámec rozsudku je, kdy budoucí správce smí iniciovat založení svěřenského fondu.

Neplatnost? – rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 28 Co 307/2018-305 ze dne 25. 10. 2018

Toto rozhodnutí úzce souvisí s předchozím rozsudkem. Časově mu předchází.

Soudy zamítly žalobu na určení, že založení svěřenského fondu bylo neplatné právní jednání.

Žalovanými byli zakladatelka svěřenského fondu a svěřenský správce (výše uvedený jako „opatrovník“). Žalobkyní byla příbuzná zakladatelky.

Soud se věcí nezabýval do hloubky a žalobu zamítl z právně-technických důvodů, když vyložil, že žalobkyně nemá tzv. naléhavý právní zájem na určení.

Poučení: bohužel zatím žádné, není známo, jak spor dopadl.

Nezletilí – rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 20 Co 398/2015-979 ze dne 30. 3. 2016

Toto obsáhlé rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno ve sporu rodičů o úpravě poměrů k nezletilému dítěti.

Otec zřídil pro potomka svěřenský fond s majetkem o hodnotě 8.000.000,- Kč. Soud prvního stupně tento fond považoval za náhradu zvláštního plnění otce na tvorbu úspor. Matka v odvolání namítala, že by o penězích nezletilého raději rozhodovala sama; podle ní není jisté, jakou hodnotu bude mít fond za 20 let.

Soud se bohužel dále nevyjádřil k tomu, zda svěřenský fond „postačí“ či nikoli.

Poučení: ačkoli tento rozsudek neposkytuje jasné vodítko pro další postup, je nutno přivítat, že soudy se svěřenským fondem jako nástrojem úspor pro nezletilé začínají

pracovat. Lze si představit situaci, kdy bude svěřenský fond za tímto účelem přijat (viz dále).

Nezletilí – rozsudek Krajského soudu v Praze č. j. 32 co 436/2017-245 ze dne 30. 7. 2018

Soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně o nahrazení souhlasu jednoho z rodičů ve věci školní docházky.

Soud v odůvodnění rozsáhleji popsal majetkové poměry rodičů a dítěte. Soud věnoval poměrně rozsáhlý prostor svěřenskému fondu založenému k výživě a na podporu dítěte. Z kontextu vyplývá, že svěřenský fond v daném případě jako vhodný nástroj přijal. Dlužno dodat, že obmyšleným z fondu nebylo samo dítě, ale jeho matka, která měla povinnost prostředky použít k výživě dítěte.

Poučení: jsou případy, kdy je fond vhodným nástrojem pro zajištění potřeb dítěte.

Místo závěru

Z mnou získaných informací plyne, že se soudy zatím nepustily do žádné ze zásadních otázek týkajících se svěřenských fondů, nebo že přinejmenším neexistuje zaznamenané rozhodnutí.

Přesto jsou výše načrtnutá rozhodnutí ilustrativní. Poskytují alespoň malou nápovědu, (1) čeho se při zakládání fondu vyvarovat; (2) kdy lze fond použít; (3) jaké nastavení fondu naopak může být nevhodné.

Technické

Zdroje

Výše uvedená rozhodnutí získaná podle zákona o svobodném přístupu k informacím.

Klíčová slova

svěřenský fond

rozhodnutí

změna

výživné

neplatnost

zákon č. 106/1999 Sb.